

Nurmeksen pääkirjaston ja Valtimon lähikirjaston aukioloajat 1.3.2025 alkaen

Hyvinvointilautakunta 28.01.2025 § 3
30/00.01.02.02/2025

Kirjastotoimenjohtaja: Kirjastolain (Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492) mukaan yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen on kunnan tehtävä. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Nurmeksen kaupungin nykyisen hallintosäännön mukaan kirjastojen aukioloajoista päättäminen ei kuulu millekään toimielimelle tai viranhaltijalle, mutta tapana on ollut tuoda asia hyvän hallintotavan mukaisesti hyvinvointilautakunnan päätettäväksi.

Hyvinvointilautakunta on edellisen kerran päivittänyt Nurmeksen pääkirjaston ja Valtimon lähikirjaston aukioloajat 28.3.2023 (§ 23). Tällöin on päätetty, että 2.5.2023 alkaen:

- Kaikkien arkipyhien aattoina kirjastot sulkeutuvat klo 15.
- Valtimon lähikirjaston uudet palveluajat ovat ma klo 11–18 ja ti-pe 10–16. Omatoimikirjasto on käytössä entiseen tapaan vuoden kaikkina päivinä klo 7–21.
- Nurmeksen pääkirjaston kesäaukioloaika ma–pe klo 9–19 on voimassa toukokuun alusta elokuun loppuun.

Talvikaudella pääkirjaston aukioloajat ovat olleet ma–pe klo 10–19 (itsepalvelu klo 9–10) sekä la klo 10–15 (itsepalvelu klo 9–10). Vaara-kirjastojen yhteisen käytännön mukaisesti kirjastot ovat kiinni joului- ja juhannusaattoina sekä pääsiäislauantaina.

Valtimon lähikirjasto on palveluaukioloaikojen lisäksi avoinna vuoden jokaisena päivänä omatoimiasiakkaille klo 7–21. Pyhäpäivät eivät vaikuta omatoimiaukioloaikoihin. Omatoimiasiointi on mahdollista sen jälkeen, kun omatoimiasiakassopimus on allekirjoitettu, ja henkilökunta on ohjeistanut palvelun käyttöön. Omatoimiasiakkuuden oikeus tallennetaan kirjastojärjestelmään, jonka jälkeen Kuntalaisten Talon ulko-ovi ja lähikirjaston sisäovi avautuvat omatoimiaikana kirjastokortilla.

Nurmeksen pääkirjaston ja Valtimon lähikirjaston aukiolojen päivityksen tarpeen aiheuttaa henkilöstön pieneneminen 29 prosentilla 1.1.2025 alkaen. Kaupunginhallitus päätti 4.12.2023 § 303 käynnistää vuonna 2024 koko henkilöstöä koskevat työnantajan ja henkilöstön väliset yhteistoimintaneuvottelut. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2024 § 34 talouden tasapainottamisen toimenpiteet 2024–2026 -toimenpide-esityksen mukaisesti, sekä päätti käynnistää esitettyjen talouden tasapainottamisen toimenpiteiden 2024–2026 toimeenpanon.

Hyväksytyn esityksen keskeiset henkilöstövaikutukset olivat 27,5 henkilötyövuotta, josta 4 htv muodostui mahdollisten irtisanomisten kautta. Kaupunginhallitus päätti 9.12.2024 § 292, että kirjastosta irtisanotaan henkilönnumero 91710 ja henkilönnumero 90957 siten, että työsuhteet päättyivät 12.1.2025.

Uusien aukioloaikojen suunnittelussa on huomioitu a) asiakaskyselyn tulokset b) tilastotieto päivittäisistä kävijämääristä sekä c) kirjaston päivittäisen toiminnan reunaehdot.

- a) Kirjaston asiakaskysely oli avoinna 17.12.2024–12.1.2025. Sähköiseen kyselyyn oli linkki Nurmeksien kaupungin nettisivulla ja Nurmeksien kaupunginkirjaston facebook-sivuilla. Paperikysely oli täytettävissä pääkirjastossa ja Valtimon lähikirjastossa. Sähköiseen kyselyyn tuli 72 vastausta ja paperikyselyyn 55 vastausta, eli yhteensä 127 vastausta. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvinnut vastata. Kyselyn keskeisimmät tulokset olivat seuraavat:
- 1) Ilta-aukioloa pääkirjastoon kahtena iltana toivoi 88 vastaajaa ja yhtenä iltana 27 vastaajaa.
 - 2) Ilta-aukioloa toivottiin eniten klo 19 saakka (74 vastaajaa). Klo 18 saakka aukioloa toivoi 36 vastaajaa ja klo 17 saakka 4 vastaajaa.
 - 3) Asiakaspalvelua Valtimon lähikirjastoon toivottiin eniten kolmena päivänä viikossa (50 vastaajaa). Kahta päivää kannatti 25 vastaajaa ja yhtä päivää 15 vastaajaa.

Kirjallisen asiakaskyselyn lisäksi kirjasto järjesti asiakkailleen kuulemis- ja kyselytilaisuuden 19.12.2024 klo 16–18. Tilaisuuteen osallistui kymmenkunta kuntalaista. Tilaisuudessa toivottiin, että lasten ja nuorten mahdollisuus oleilla kirjastossa koulupäivän jälkeen harrastuksia odotellessa huomioitaisiin aukioloja suunnitellessa.

- b) Asiakaspalvelua on tarkoituksenmukaisinta kohdistaa niihin ajankohtiin, jolloin kirjastoissa käy eniten asiakkaita. Tilastojen (2023) mukaan vähiten asiakkaita käy Valtimon lähikirjastossa (keskimäärin 30–50 / päivä) ja pääkirjaston lauantaipäivissä (keskimäärin 20–50 / päivä). Eniten asiakkaita käy pääkirjastossa arkipäivinä, keskimäärin 150–250 / päivä. Asiakaspalvelutarpeen ja resurssien kohdistamisen kannalta on järkevintä vähentää asiakaspalvelua ensimmäisenä pääkirjaston lauantaipäivistä ja Valtimon lähikirjaston asiakaspalvelusta.
- c) Ennen irtisanomisia pääkirjastossa on työskennellyt kaksivuorotyössä niin, että yksi vuoro on työskennellyt klo 8.00–15.45 ja toinen vuoro klo 11.25–19.10. Näillä työajoilla ja kuuden (6) työntekijän resurssilla asiakaspalvelua on pystytty tarjoamaan klo 10–19. Lisäksi on ollut yksi työntekijä Valtimon lähikirjastossa ja yksi kirjastoautossa.

Irtisanomisten jälkeen kirjaston henkilökunnassa on kirjastoautonkuljettajan lisäksi viisi (5) työntekijää. Yksi työntekijä on päävastuussa Valtimon lähikirjaston asiakaspalvelusta. Samalla työntekijällä on vastuutehtäviä myös pääkirjastossa, jossa hän

työskentelee osan työviikostaan. Pääkirjastossa on neljä (4) kokoaikaista työntekijää, joista yksi on kirjastotoimenjohtaja. Heidän työskentelynsä kahdessa vuorossa ei käytännössä onnistu, sillä työntekijät tarvitsevat mahdollisuuden myös vuosilomapäivien pitämiseen ja koulutuksiin osallistumiseen ilman, että kirjaston aukioloa joudutaan näiden syiden takia toistuvasti äkillisesti lyhentämään. Mahdolliset sairauspoissaolot aiheuttavat myös riskin äkillisille muutoksille. Yksin työskentely on puolestaan katsottu työpaikan turvallisuusriskien arvioinnissa vältettäväksi työskentelytavaksi kirjastossa sattuneiden uhkatilanteiden vuoksi. Yksin työskentely lisäisi myös äkillisiä kirjaston sulkemisia, jos työvuorossa oleva työntekijä esim. sairastuu. On tärkeää, että kuntalaiset voivat luottaa ilmoitettujen aukioloaikojen paikkansa pitävyyteen.

Kirjaston työtehtäviin kuuluu paljon muutakin kuin asiakaspalvelua. Työntekijät tarvitsevat rauhallista työaika mm. aineiston käsittelyyn ja hyllytykseen, uuden aineiston tilaamiseen, vastaanottamiseen ja lainauskuntoon saattamiseen sekä poistamiseen, toiminnan ja tapahtumien suunnitteluun, yhteistyöhön koulujen ja muiden paikallisten tahojen kanssa, työpaikkakokouksiin, työryhmätyöskentelyyn muiden Vaara-kirjastojen kanssa jne. Tästä syystä henkilöstön koko työaika ei voi olla asiakaspalveluaikaa.

Edellä mainitut näkökulmat huomioiden yhdessä työvuorossa työskennellen voidaan päivittäin pitää kirjastoa auki viitisen tuntia. Lisäksi on mahdollista järjestää tunti (1) ns. itsepalveluaikaa sillä välin, kun henkilökunta tekee muita työtehtäviään kirjaston tiloissa.

Eri vuorokaudenaikoihin pääkirjastossa käy erilaisia asiakasryhmiä, ja vuorottelemalla päivä- ja iltapainotteista aukioloa on mahdollista tarjota asiakaspalvelua eri asiakasryhmille. Tiistaisin ja torstaisin henkilökunnan on oltava töissä aamuisin, kun ns. Vaara-kuljetukset, eli Vaara-kirjastojen välillä kulkevat aineistokuormat lähtevät ja saapuvat. Maanantai ja keskiviikko soveltuvat hyvin iltapainotteisiksi aukiolopäiviksi, sillä tällöin asiakkaina käy runsaasti harrastuksiinsa meneviä lapsia, nuoria ja lapsiperheitä nimenomaan iltapäivällä ja illansuussa. Perjantai-illat ovat asiakasmääriltään hiljaisia, joten tällöin on järkevämpää keskittää asiakaspalvelu päiväsaikaan.

Em. seikat huomioiden pääkirjaston aukioloajoiksi esitetään 1.3.2025 alkaen

maanantai klo 14–19
tiistai klo 10–15
keskiviikko klo 14–19
torstai klo 10–15
perjantai klo 10–15.

Jokaisena aukiolopäivänä itsepalvelu aukeaa tuntia (1) ennen varsinaista aukioloaikaa.

Valtimon lähikirjaston palveluajoiksi esitetään 1.3.2025 alkaen

tiistai klo 10–16
keskiviikko klo 10–16
torstai klo 11–18.

Lisäksi Valtimon pitäjässä asiakkaat voivat käyttää omatoimikirjastoa kaikkina päivinä klo 7–21, ja kirjastoauto liikennöi Valtimon pitäjässä perjantaisin. Valtimon pitäjän kirkonkylälle järjestetään pysähdyspaikka, joten kirjaston asiakaspalvelua on saatavilla kirkonkylällä neljänä (4) päivänä viikossa.

Kaikkien arkipyhien aattoina kirjastot sulkeutuvat klo 15. Lisäksi Vaara-kirjastojen yhteisen käytännön mukaisesti kumpikin kirjasto on suljettu arkipyhinä, joul- ja juhannusaattoina sekä pääsiäislauantaina.

Esityksessä samat aukioloajat ovat voimassa myös kesäkaudella ja henkilöstön muiden vuosilomien aikana, mikä edellyttää sijaisten palkkaamista. Jos sijaisten palkkaaminen ei jostain syystä ole mahdollista, kirjastotoimenjohtajalle esitetään mahdollisuutta muuttaa aukioloaikoja väliaikaisesti, jotta henkilöstön vuosilomat saadaan pidettyä työehtosopimuksen mukaisesti.

Hyvinvointijohtaja: Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä pääkirjaston ja lähikirjaston aukioloajat 1.3.2025 alkaen esityksen mukaisesti sekä myöntää kirjastotoimenjohtajalle valtuudet muuttaa aukioloaikoja väliaikaisesti vuosilomien pitämisen varmistamiseksi.

Hyvinvointilautakunta: Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kulttuuripalvelujen tulosaluepäällikkö oli läsnä tämän asian käsittelyn ajan asiantuntijana.